

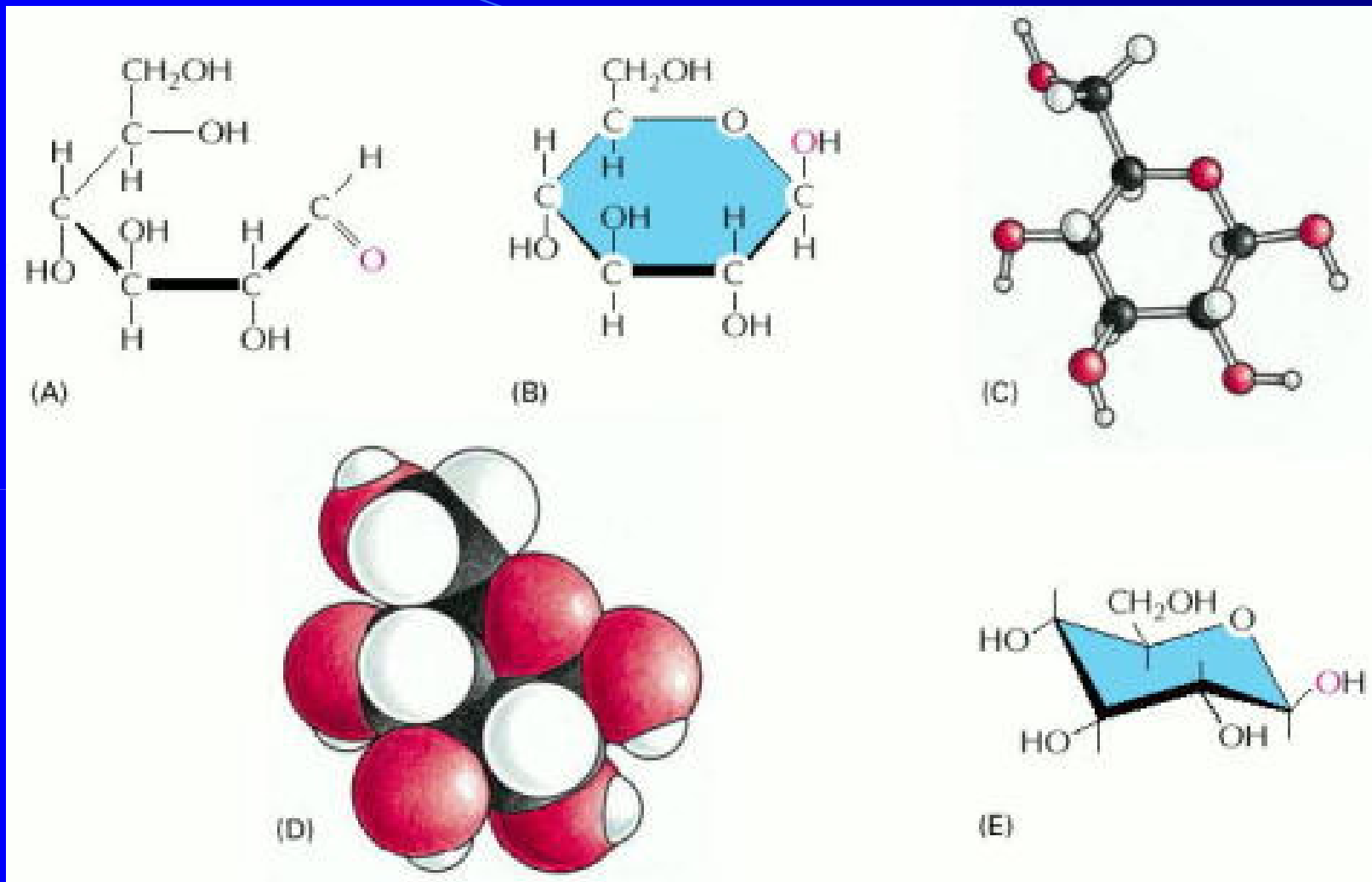
Sacharidy

RNDr.Bohuslava Trnková
ÚKBLD 1.LF UK

- sákcharon - cukr, sladkost
- cukry → mono a oligosacharidy (2-10 jednotek)
- ne: uhlohydráty, uhlovodany, karbohydráty
- polysacharidy (více než 10 jednotek)
- heteroglykozidy - obsahují necukernou složku

Složení a struktura

- složeny z C, H a O, deriváty - + N, P, S
- polyalohokoly s oxoskupinou
  - aldózy (polyhydroxyaldehydy)
  - ketózy (polyhydroxyketony)
- mají v molekule alespoň 3 alifaticky vázané atomy uhlíku

Monosacharidy

trióza - glyceraldehyd, tetrózy - erytróza, threóza, pentózy - arabinóza, xylóza, ribóza

hexózy - 6 C - glukóza, fruktóza, galaktóza,

D forma, cyklická struktura (pyranózy, furanózy)

konformace - židlička, poloacetylový hydroxyl - redukční schopnost, glykozidová vazba (nukleozidy)

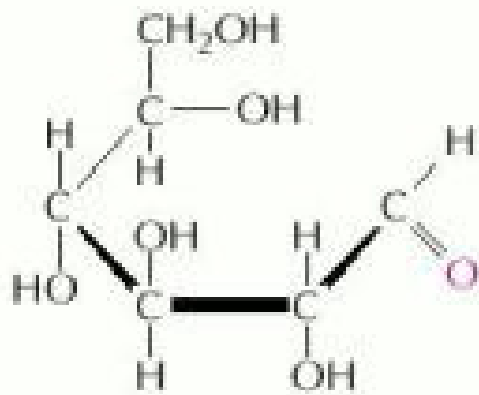
bezbarvé krystalické látky, ve vodě dobře rozpustné, některé mají sladkou chuť

Deriváty

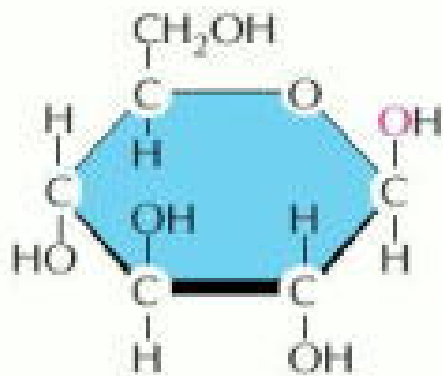
Hexosaminy (OH na C2 nahrazen aminoskupinou) - sacharidové složky glykoproteinů

Karboxylové kyseliny (oxidace aldehydové skupiny na karboxylovou) aldonové kyseliny, fosforylovaná forma D-glukonové - metabolický meziprodukt

Uronové kyseliny (oxidace primární alkoholové skupiny) hexuronáty, D-glukuronát -detoxikace v játrech, kyselina askorbová (redox systém L-askorbát/ L-dehydroaskorbát)

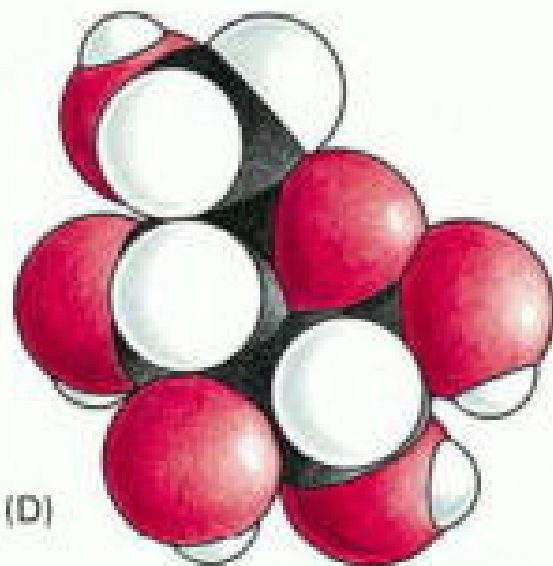
(A)

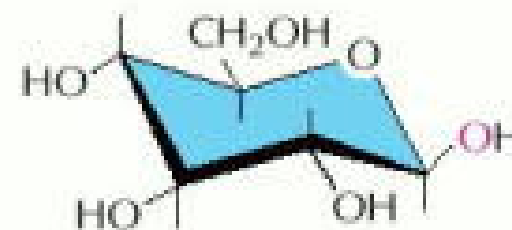
(B)

(C)

(D)

(E)

Disacharidy

Sacharóza - glukóza + glukóza

v rastlinách, sladidlo, surovina
pro biotechnologie

Laktóza - glukóza + galaktóza

mléčný cukr, zdroj energie pro mláďata

Polysacharidy

několik desítek až tisíců jednotek (hexopyranózy), konformace

- **rezervní** (škrob, inulin, agaróza, **glykogen** - granule v cytoplasmě buněk vyšších živočichů, jaterní b.- 18-20 % v sušině, svalová b.- 0,5-1 %)
- **stavební** (celulóza, pektiny, chitin)
- **smíšené a složené**
  - **glykosaminoglykany** -silně kyselé, váží vodu- matrice pojivových tkání, hyaluronová k., heparin
  - **glykolipidy** -cerebrozidy, nukleozidy
  - **glykoproteiny, proteoglykany**

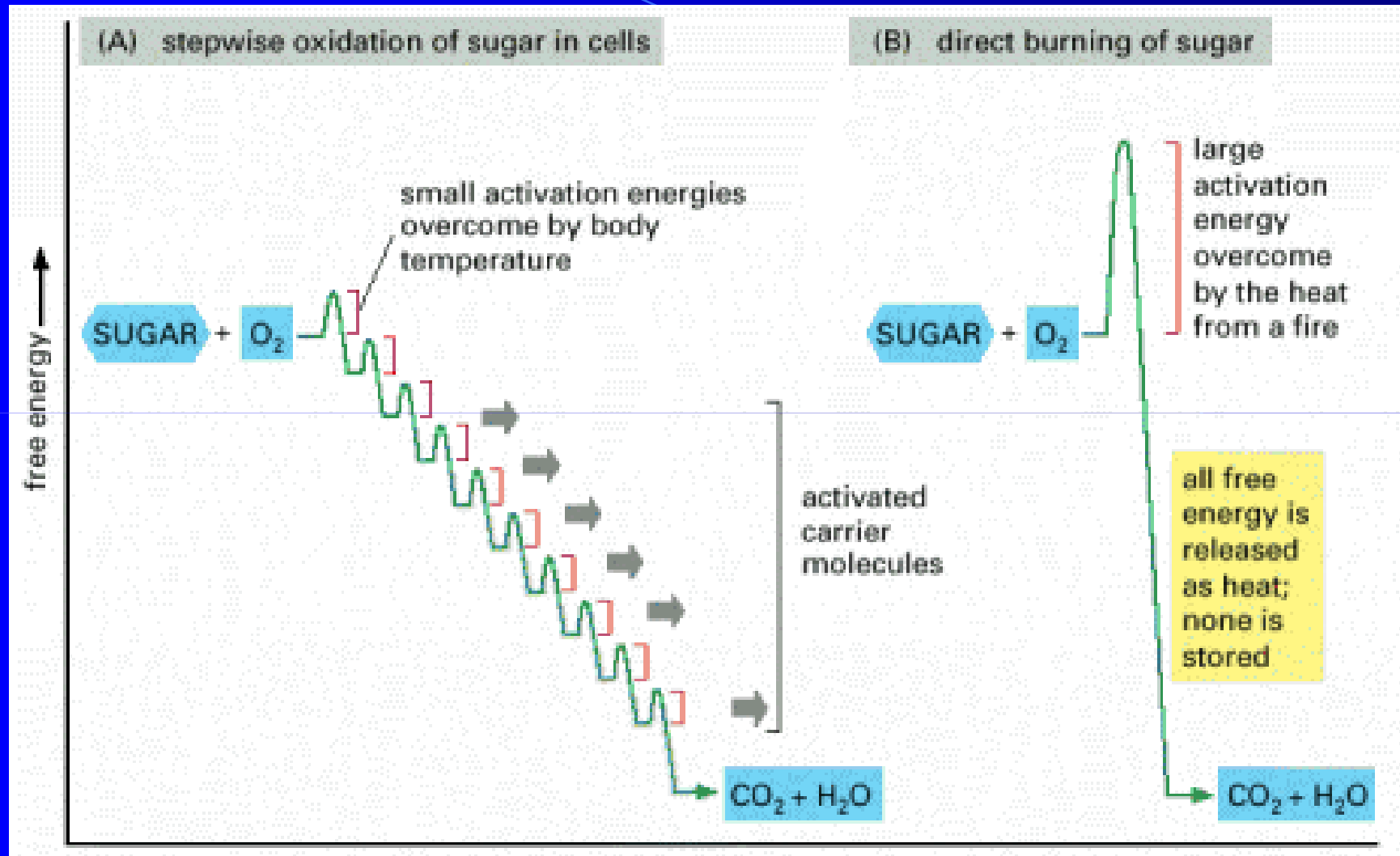
Metabolismus sacharidů

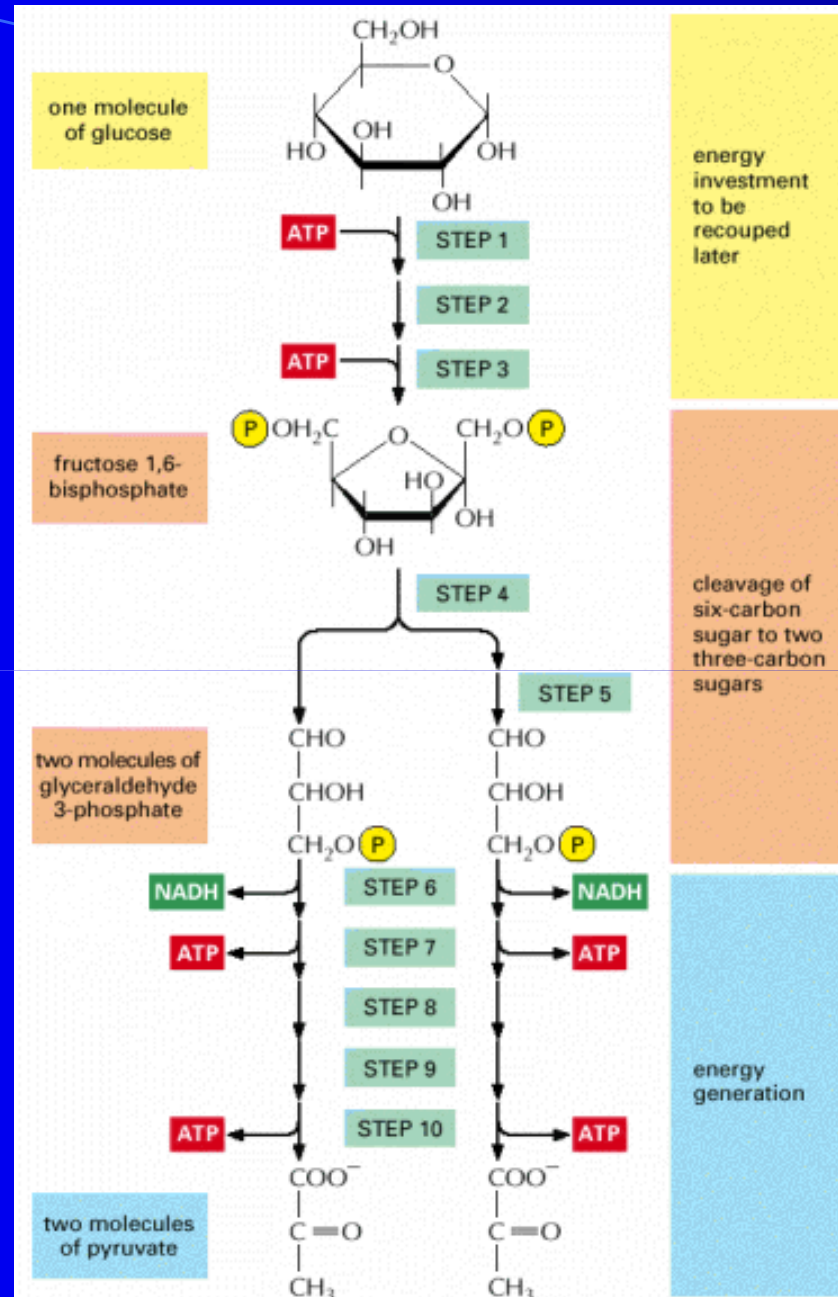
Monosacharidy

metabolizovány ve formě fosfátů - glukóza-6-fosfát
další odbourávání - 2-3 uhlíkaté zbytky: glykolýza

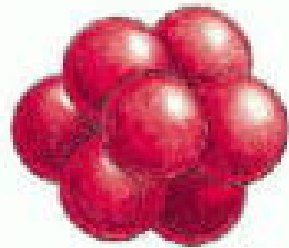
Disacharidy a polysacharidy - odbourávány přes
glukózu, netráví se celulóza (β - vazby), α -amylasa

Trávení a vstřebávání - po odbourání, v tenkém
střevě

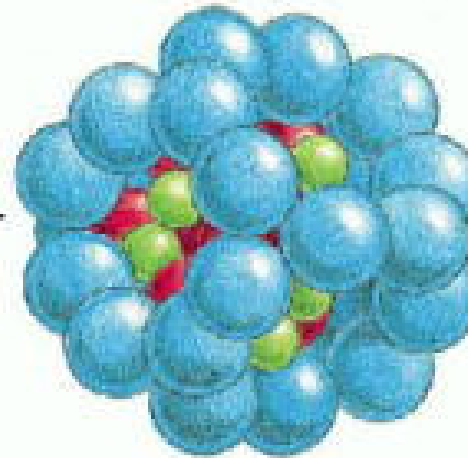
8 trimers of
lipoamide reductase-
transacetylase

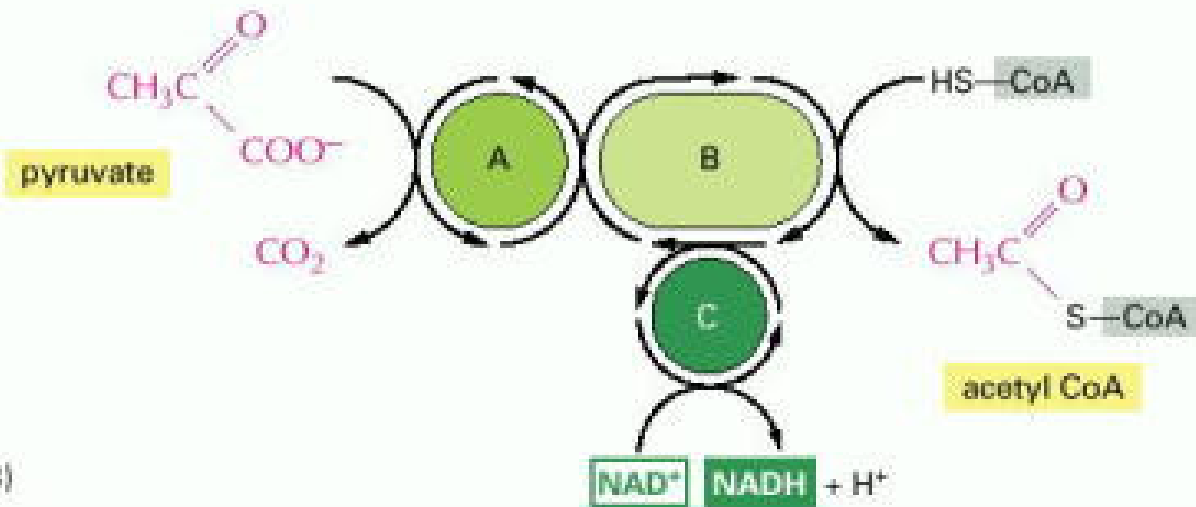
+6 dimers of
dihydrolipoyl
dehydrogenase

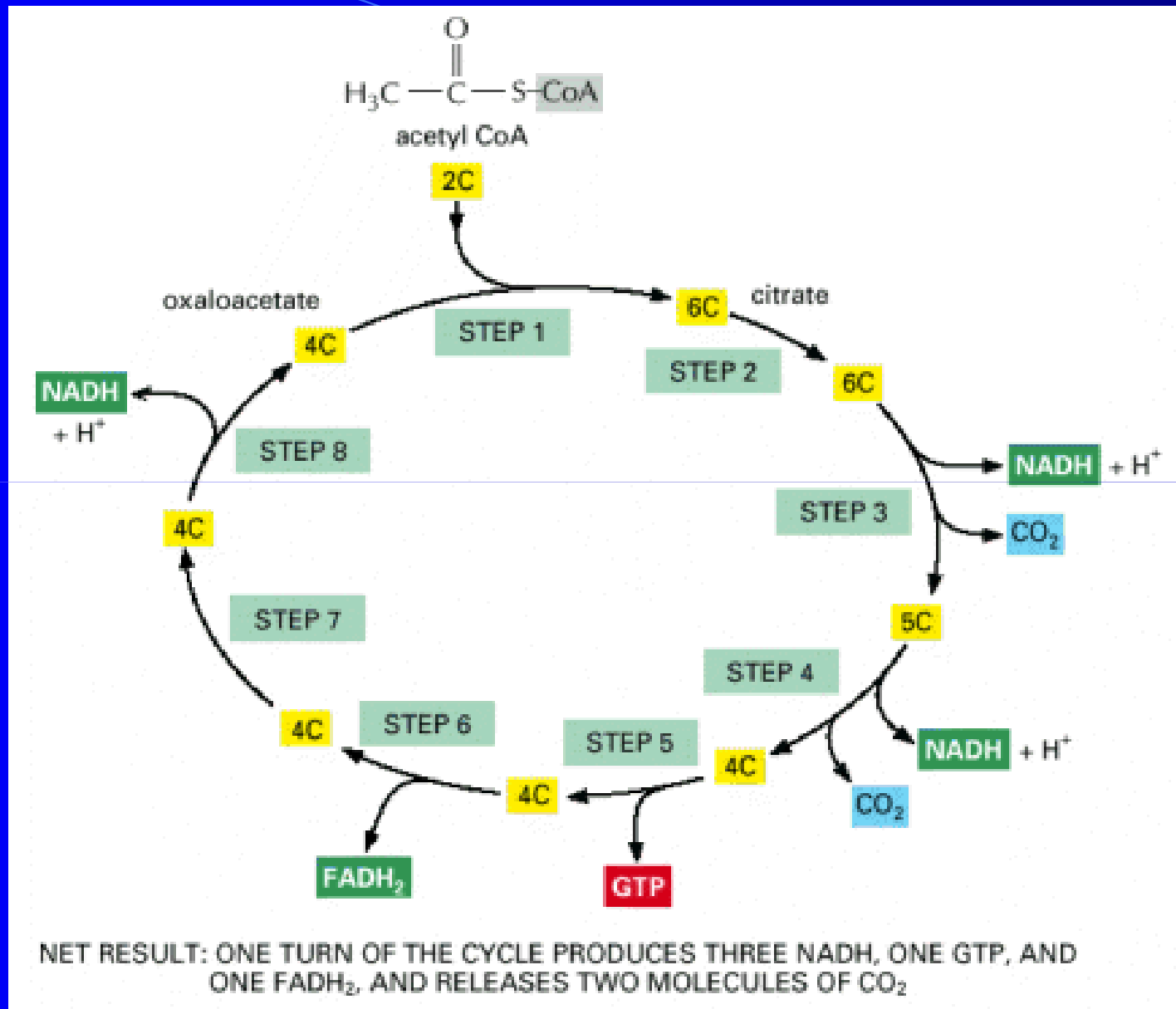
+12 dimers of
pyruvate decarboxylase

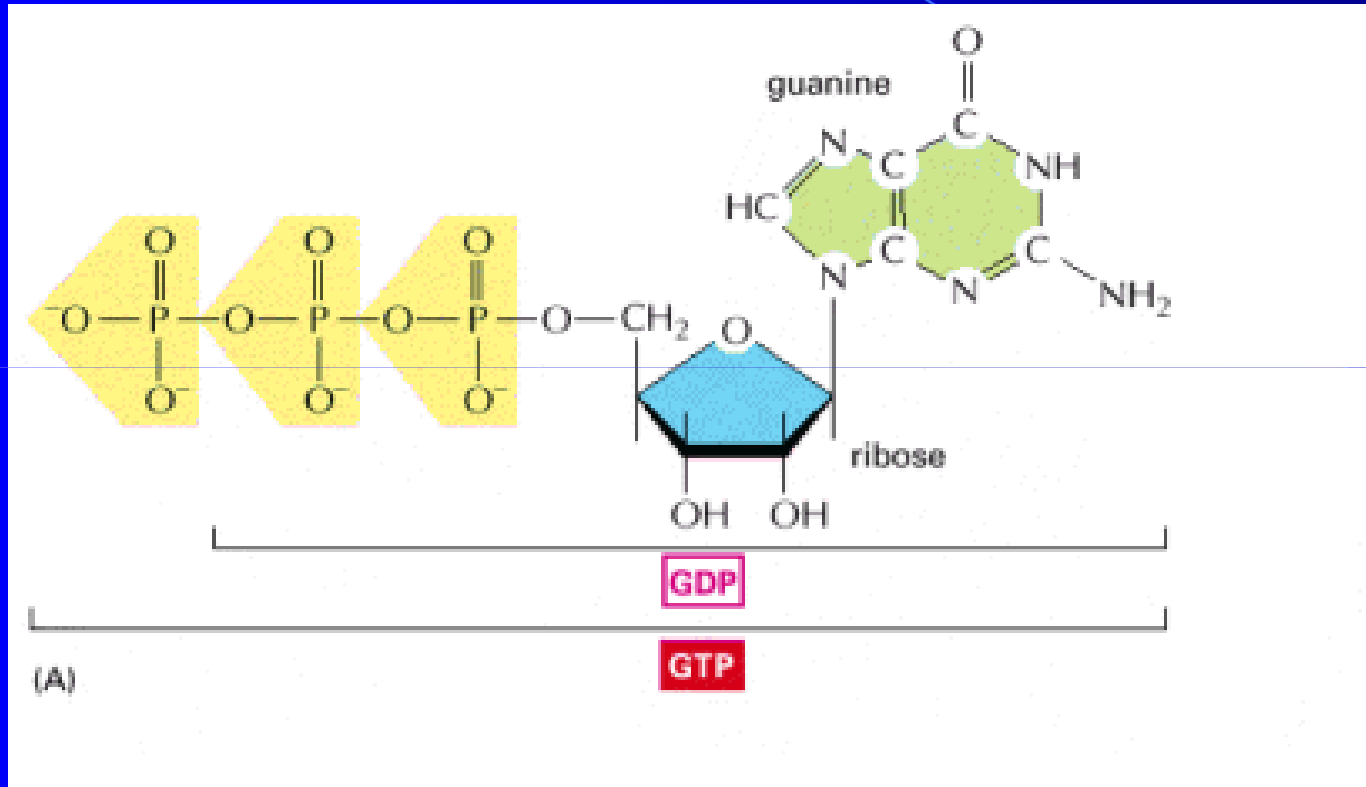

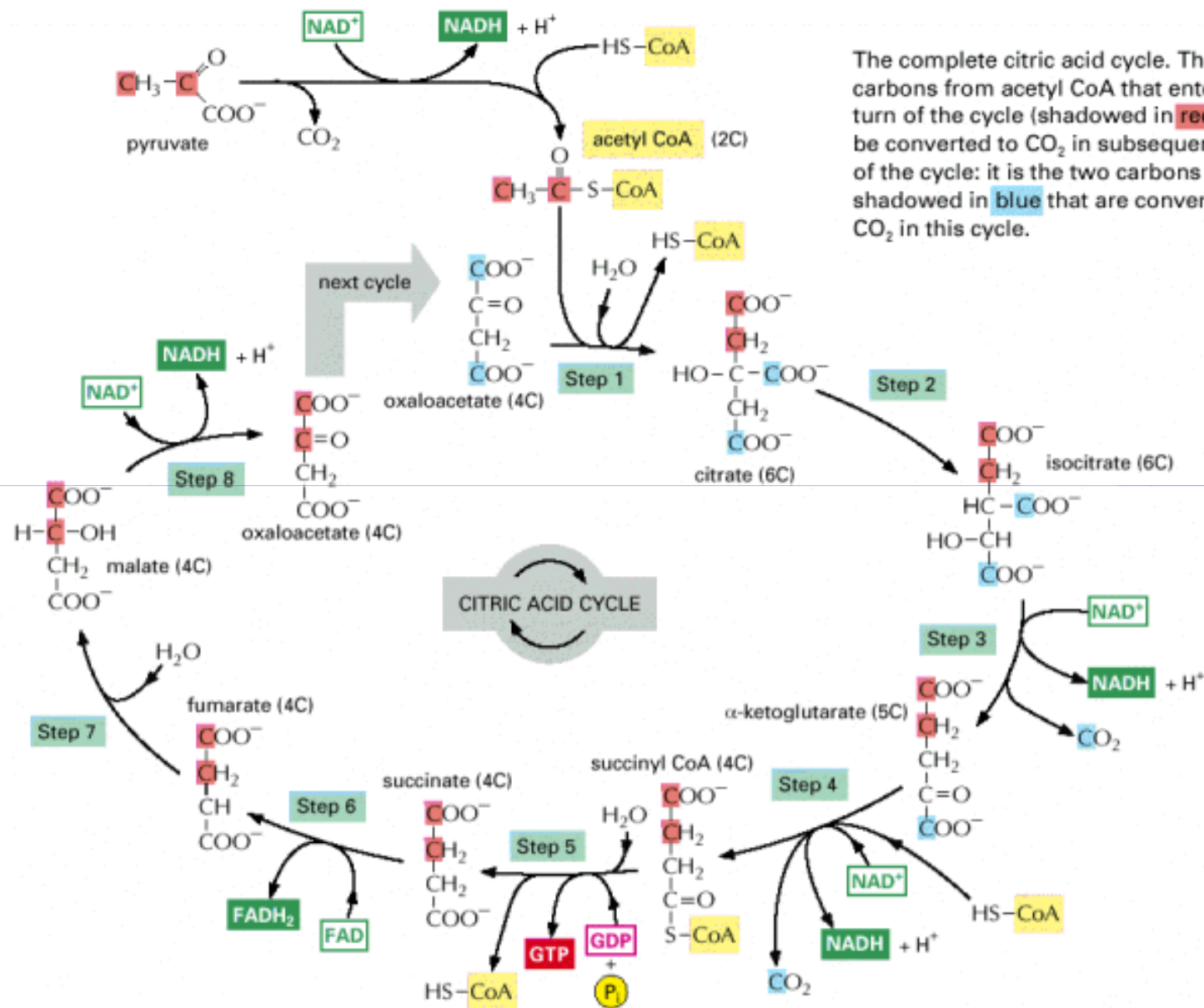
(A)

(B)

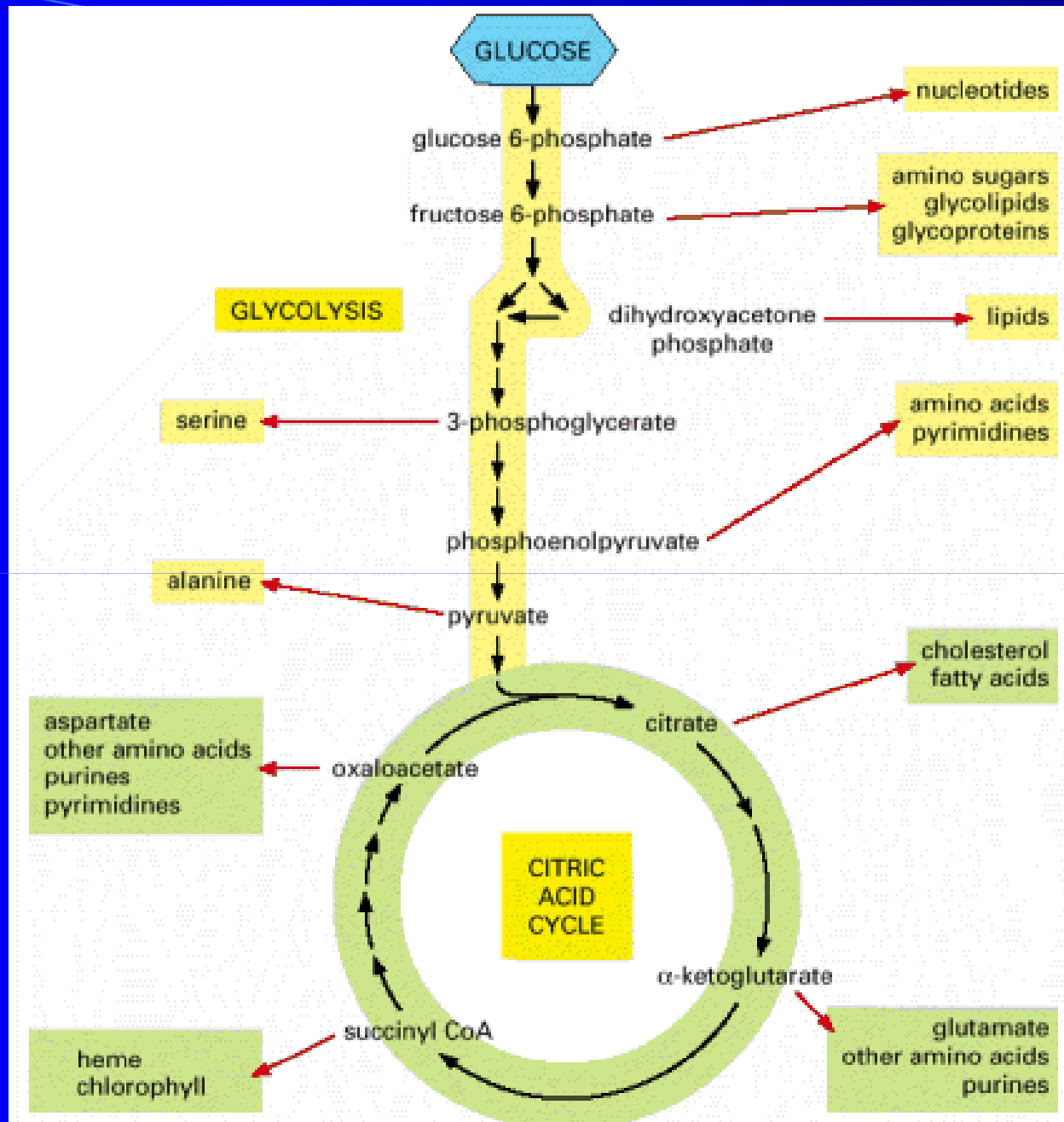

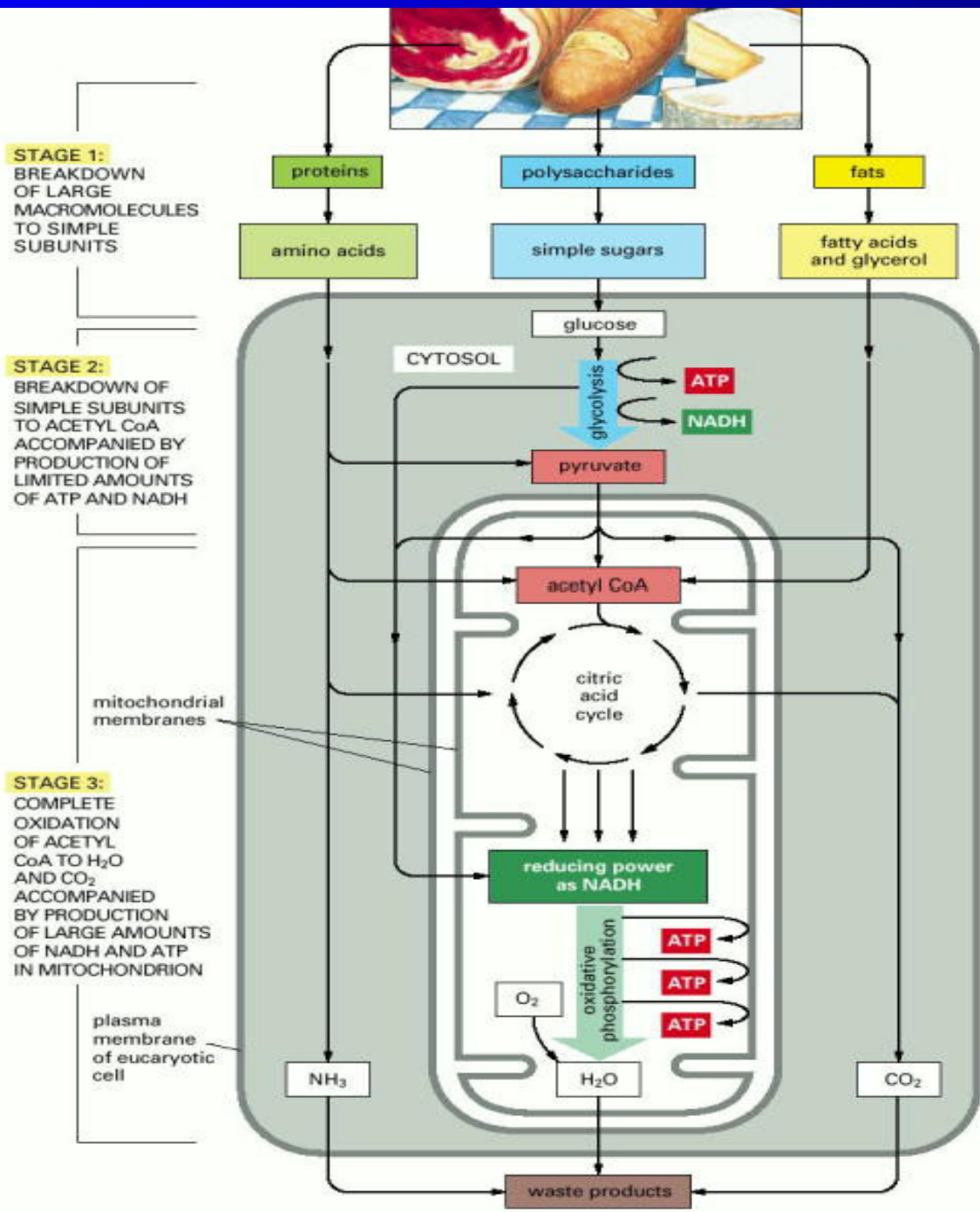

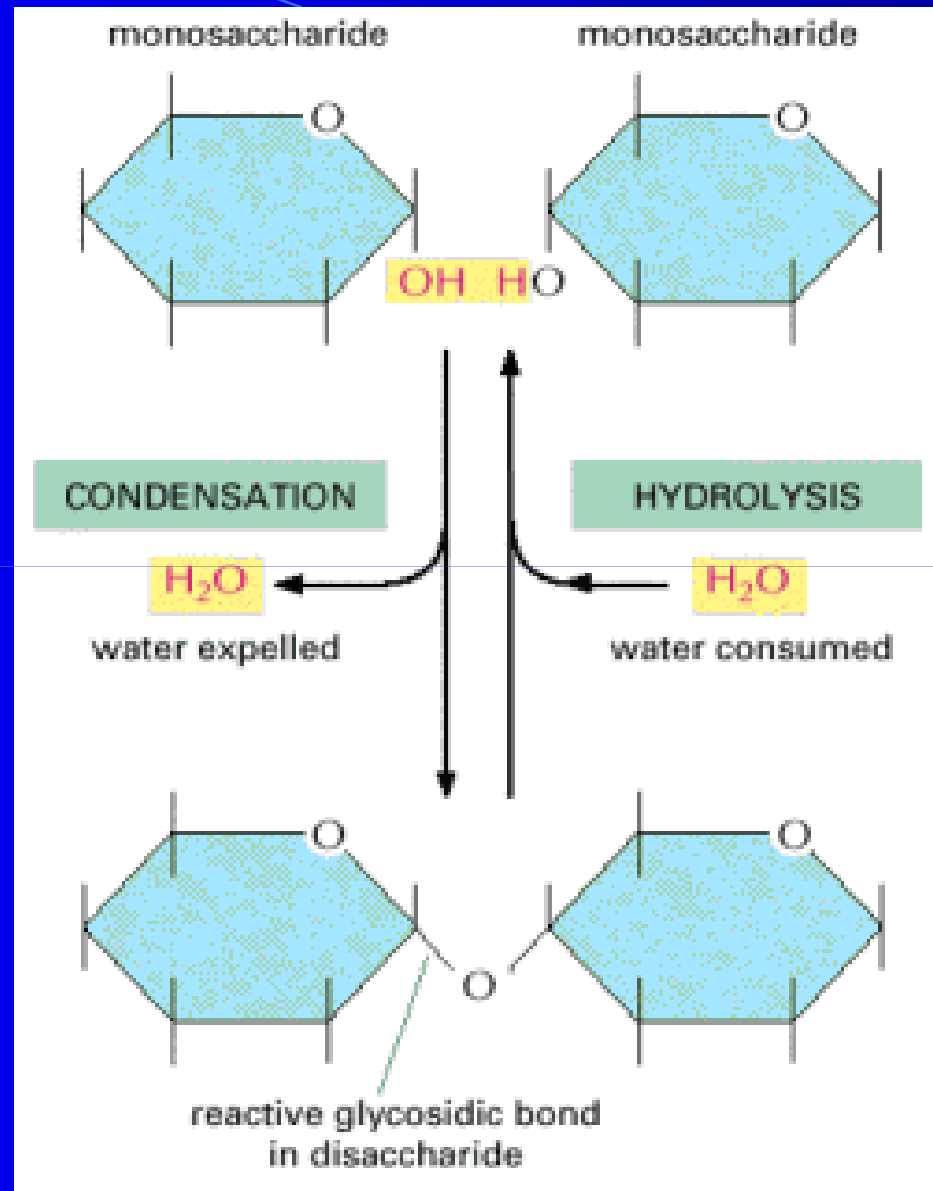

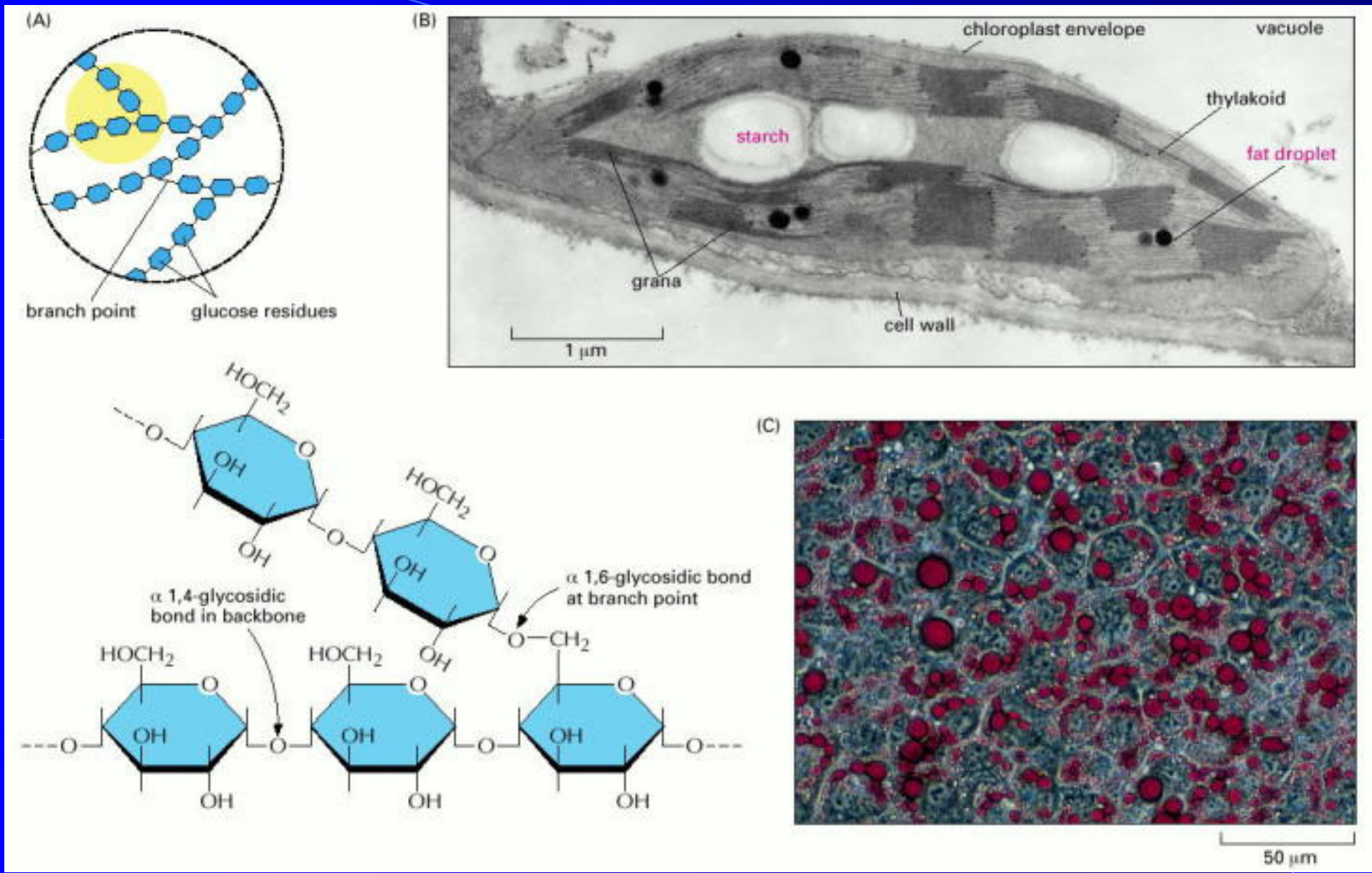
The complete citric acid cycle. The two carbons from acetyl CoA that enter this turn of the cycle (shaded in red) will be converted to CO₂ in subsequent turns of the cycle: it is the two carbons shaded in blue that are converted to CO₂ in this cycle.

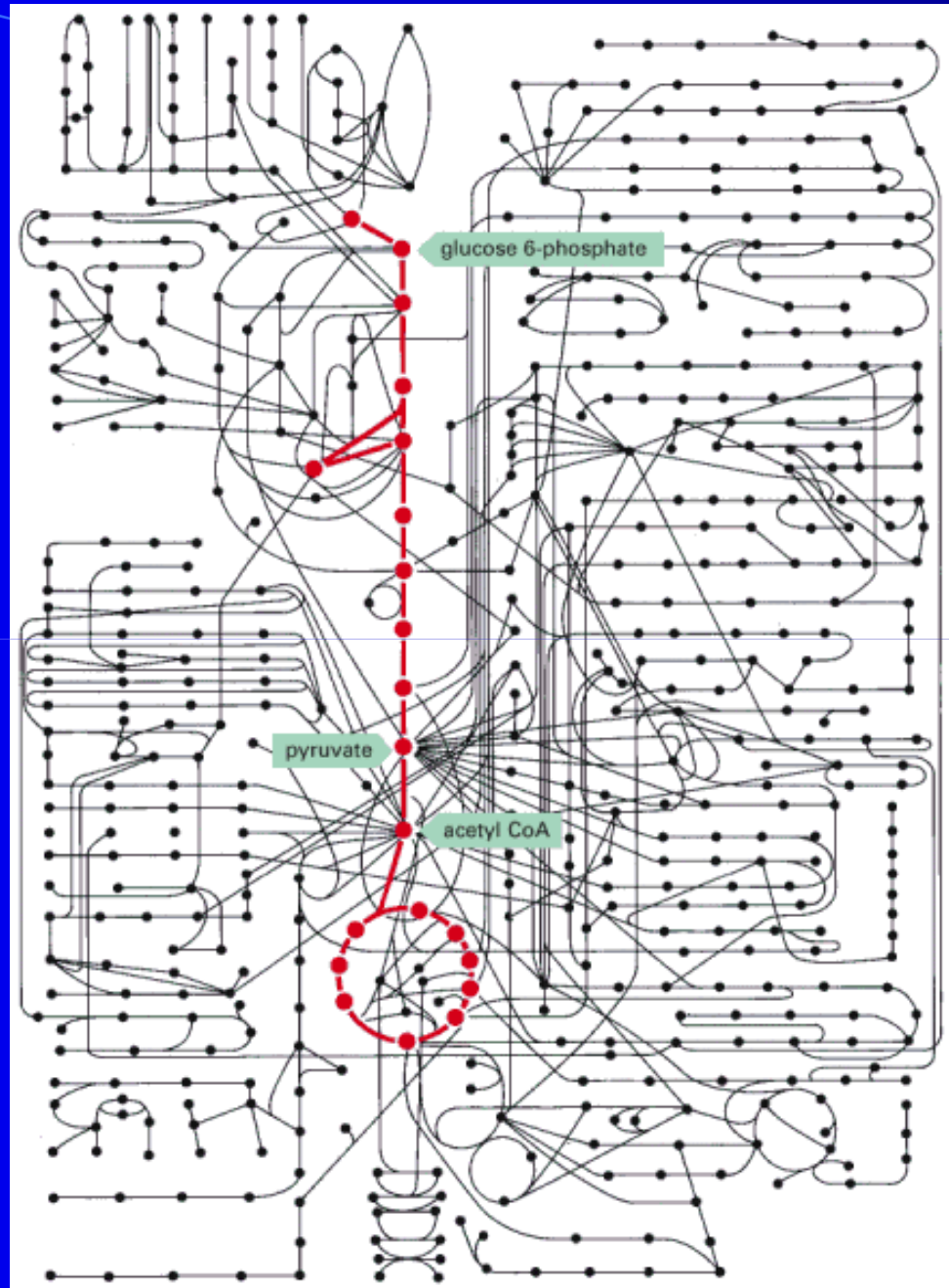

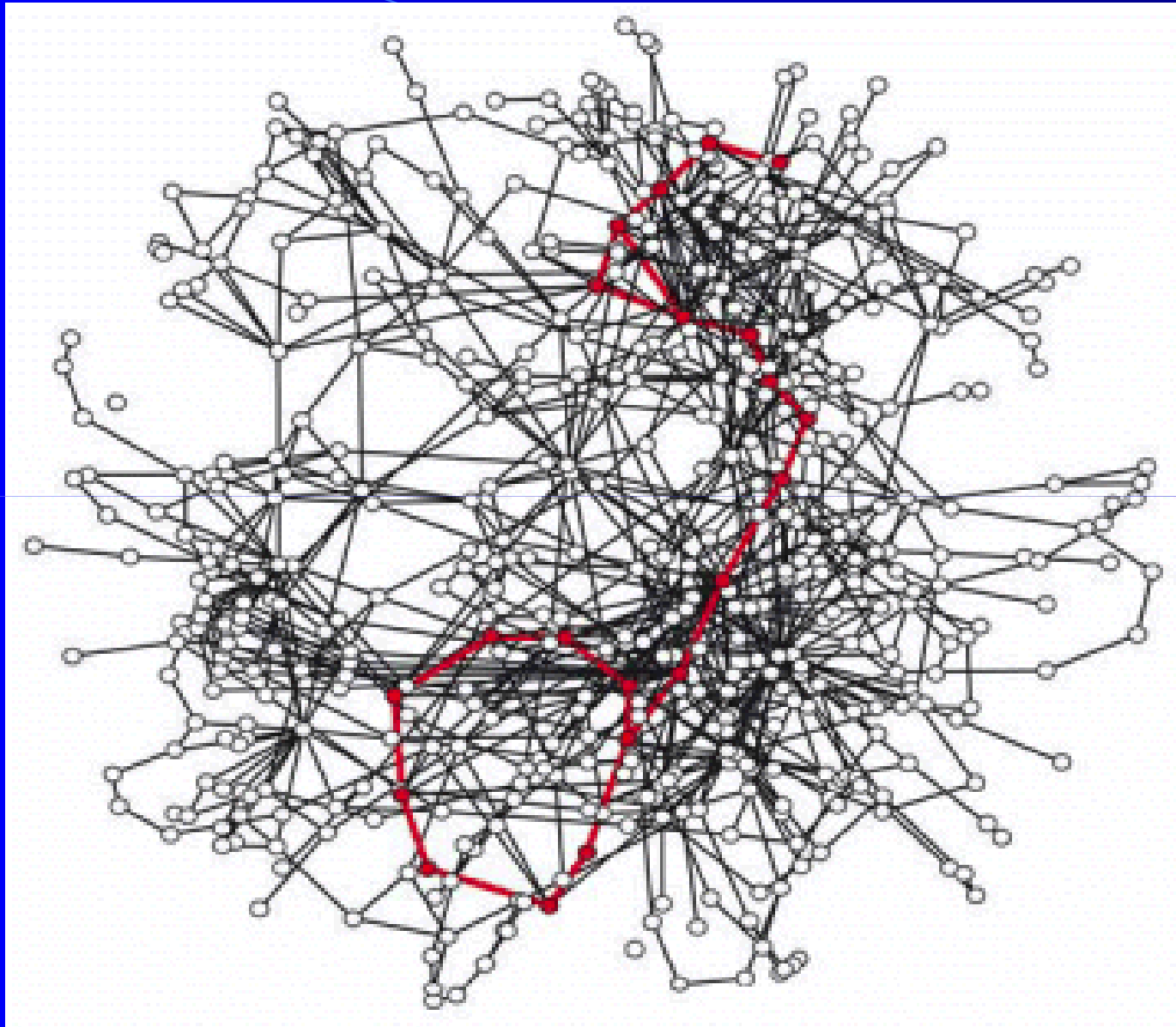

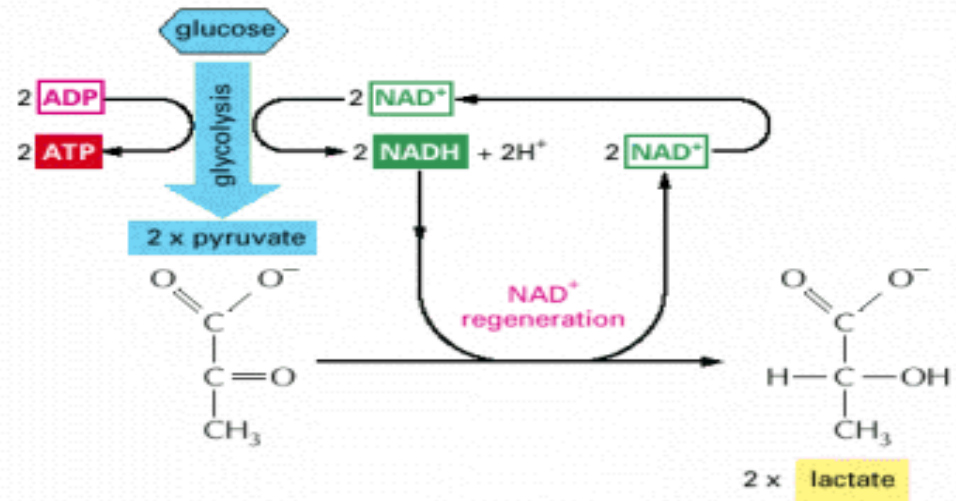

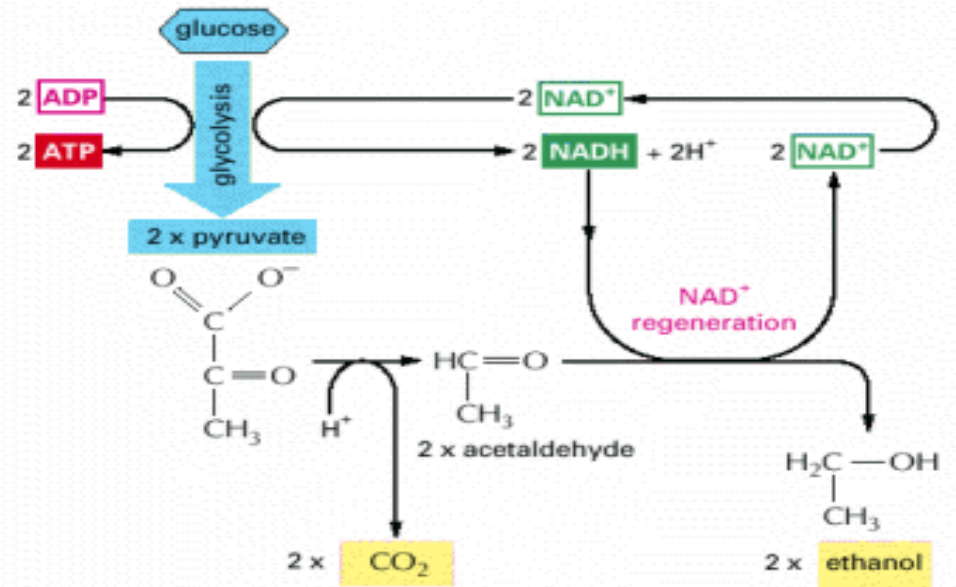

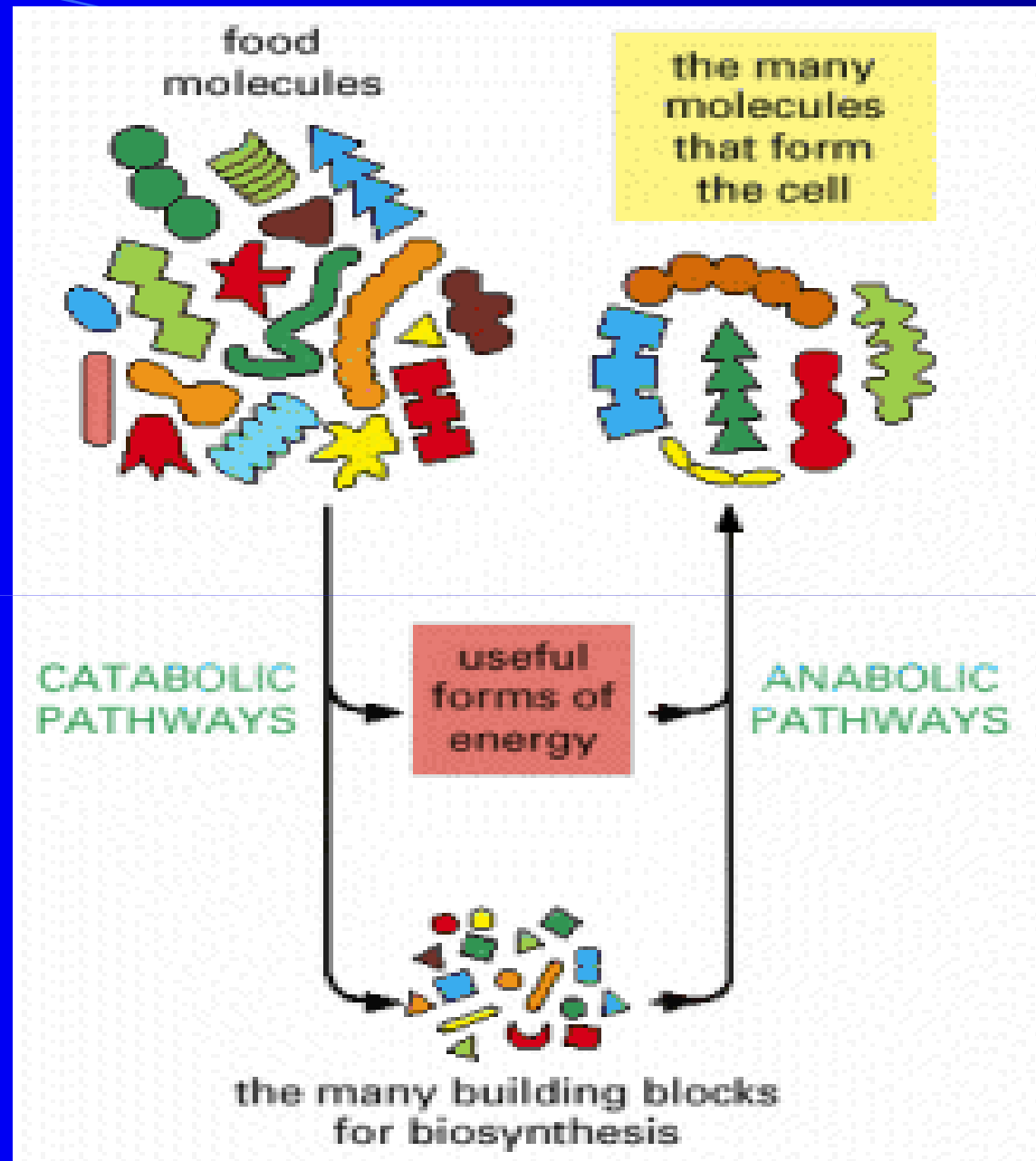

(A) FERMENTATION LEADING TO EXCRETION OF LACTATE

(B) FERMENTATION LEADING TO EXCRETION OF ALCOHOL AND CO₂

Glukóza

vstřebání, transport do jater

glukoneogeneze, glykogenolýza

glykémie 3,6 – 5,6 mmol/l, hladina >než 11 mmol/l -
glykosurie

regulace hormony - inzulin, glukagon, ACTH,
glukokortikoidy, adrenalin, tyroxin

Stanovení

v séru, plazmě, kapilární krvi

kapilární krev + 10 % venózní krve

sérum, plazma + 10 - 15 % venózní celá krev

v celé krvi - pokles vlivem glykolytických

enzymů - použití antiglykolytických přísadků (NaF, maleinimid)

Orální glukózový toleranční test

simuluje reakci organismu na příjem sacharidů potravou, zachovávají se standardní podmínky (dávka na kg)

- odráží se stav vylučování inzulínu, antiinzulínových hormonů, protilátek
- zachytí se vliv rychlosti vyprázdnění žaludku, pasáž střevem, schopnost resorpce, stav jaterních funkcí
- hodnocení do jaké míry je organismus schopen udržet hladinu glykémie v určitých mezích

INDIKACE PRO PROVEDENÍ

pokud glukóza nalačno opakovaně
mezi 5,6 – 6,99 mmol/l

pokud glukóza po jídle (postprandiální) >
11 mmol/l

KONTRAINDIKACE

prokázaný DM

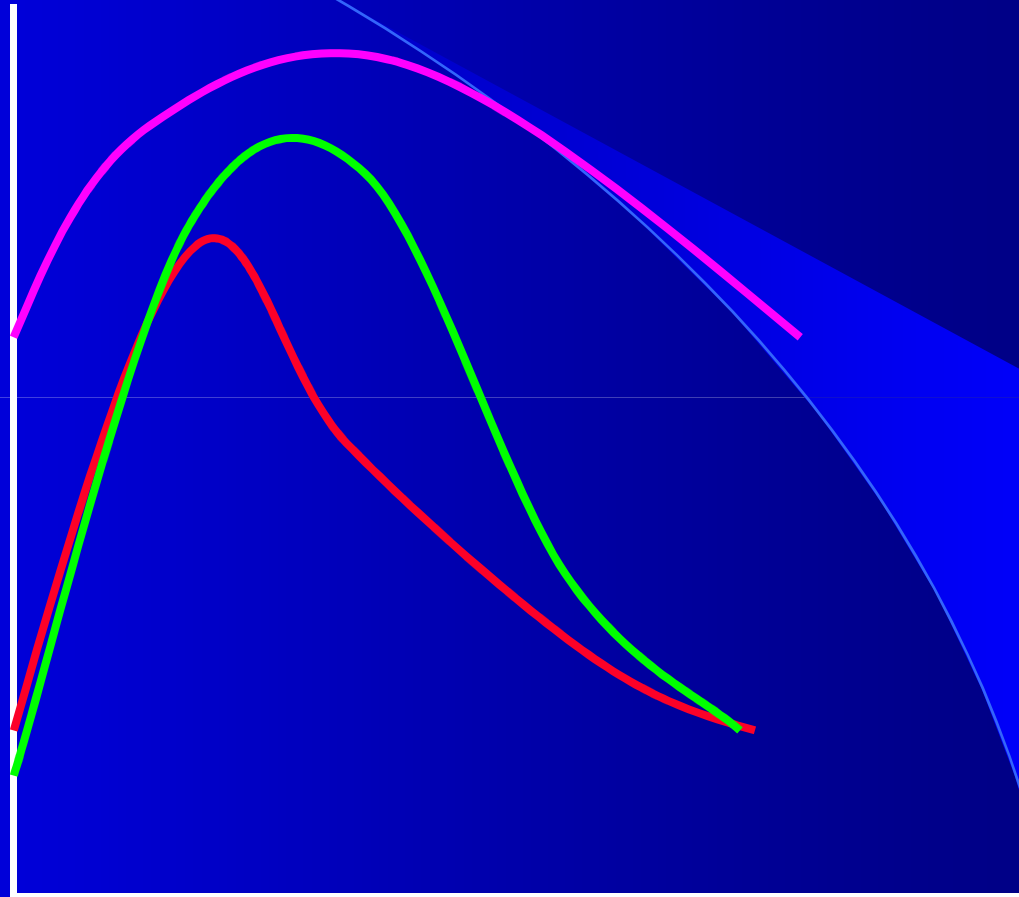
pokud glukóza nalačno > 7,5 mmol/l

PROVEDENÍ

- 3 dny před provedením má být dieta na polysacharidy
- v den provedení být alespoň 10 hod. nalačno (max.14 hod.)
- Odebere se vzorek žilní krve na lačno
- Podá se 75 g glukózy ve 250 - 350 ml vody, vypít během 5 - 10 minut
- Odebere se vzorek žilní krve po 2 hodinách

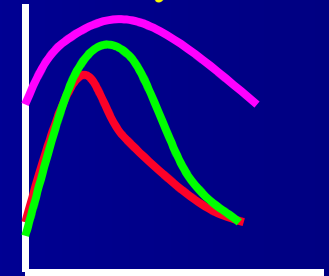
Typy glykemické křivky

1. normální
2. hepatální
3. diabetická

Typy glykemické křivky

1. normální
2. hepatální
3. diabetická

Normální průběh

vrchol za 1/2 - 3/4 hod., za 2 h
návrat k výchozí hodnotě,
maximum $\leq$ 11 mmol/l (renální práh glukózy)

Diabetická

vrchol za 1-1,5 h, překročen ledvin. práh,
po 3 h se nevrací

Hepatální – porušená glukózová tolerance

nižší výchozí hodnoty, vrchol nastupuje do 1
hod., vyšší než 11 mmol/l, návrat do 3 h

VZESTUPNÁ ČÁST

charakterizuje resorpci ze střeva

VRCHOLOVÁ ČÁST

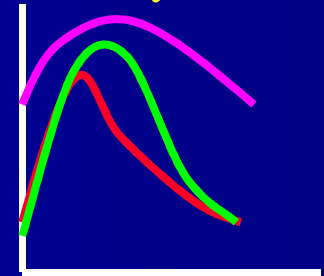
závisí na dobré funkci jater (tvorba glykogenu) a na účinku inzulínu, 80 % obvykle přeměněno na glykogen, ve vena portae - až 22 mmol/l, do periferního oběhu max. 11mmol/l, provokace exkrece inzulínu (za 30 min. 5x vyšší, vrchol za 1 hod.)

SESTUPNÁ ČÁST

závisí na účinku inzulínu, je mírou utilizace glukózy, porucha je projevem absolutního nebo relativního nedostatku inzulínu

Typy glykemické křivky

1. normální
2. hepatální
3. diabetická

Význam sacharidů

zdroj energie pro metabolické procesy, prakticky v každé buňce, asi 3% suché hmoty

zdroj C pro syntézu buněčných složek

hlavní rezerva chemické energie (škrob, glykogen, inulin)

strukturní složky buněk, tkání nebo pletiv (celulóza, chitin)

součást některých nízkomolekulárních biologicky aktivních složek buňky (nukleotidy, kofaktory enzymů, glykoproteiny)

jedna z hlavních živin - 60 % potravy (denně asi 160 g škrobu, 120 g laktózy, aj.)

